

Modus

Fokus på
MUSIKUDDANNELSERNE

– version 3

2015

Udgives af:
Dansk Musikpædagogisk Forening
Nørrebrogade 45 A 3. tv.
2200 København N

Telefon: 35 35 63 33
dmpf@dmpf.dk
www.dmpf.dk
Gironr.: 4 02 62 84

Telefontid:
Alle hverdage 9-12

ISSN: 0902-6711 (trykt udgave)
ISSN: 2246-4271 (online)

Redaktør:
Dan Johnsen (DJ), dan@dmpf.dk

Redaktionssekretær:
Inger Bjerrum Bentzon

Ansvarshavende:
Ole Helby

Grafisk tilrettelæggelse:
Skabertrang | Silkeborg Bogtryk
www.sb-s.dk

Forside: Ny Musik i Rudersdal
Foto: Mogens Christensen

Annoncer:
modus@dmpf.dk

Tryk:
Skabertrang | Silkeborg Bogtryk
www.sb-s.dk

Næste blad udkommer:
Mandag den 16. marts

Næste deadline for artikler/læserbreve o.l.:
Mandag den 16. februar

Vejledende deadline for annoncer:
Torsdag d. 26. februar

Indhold

Fødekæden har et svagt led	4
Kollegial sparring med stor effekt	8
Træning i transfer får en-til-en instrumentalundervisning til at lykkes.....	12
Blæserstævne	15
Udgivelser.....	19
Musikskolen Version 2.0	20
Løn & vilkår.....	23

Synspunkter i modus udtrykker ikke nødvendigvis foreningens eller bladets holdning. Redaktionen forbeholder sig ret til at foretage mindre redaktionelle rettelser/forkortelser i uopfordret indsendt materiale. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Træning i transfer får en-til-en

INSTRUMENTALUNDERVISNING

til at lykkes

Af Torben Westergaard

- Det er veldokumenteret indenfor transferforskning, at op mod 80 % af det lærte i undervisningen, fx på erhvervsskoler og efteruddannelse, *ikke* finder anvendelse, når deltagerne tilbage i dagligdagen skal anvende den ny viden og kunnen i praksis. Det er nemlig ikke en enkel proces at anvende dét, der læres i én kontekst i en helt anden sammenhæng!
- En-til-en musikundervisning er ofte tilrettelagt således, at undervisningens indhold efterfølgende skal anvendes i elevens egen musikalske praksis. På den måde er der væsentlige fællestræk med ovenstående læringsituationer.
- Spørgsmålet er derfor: *Kan transfer-tænkning bruges som et musikpædagogisk værktøj til at fremme elevers læring?*

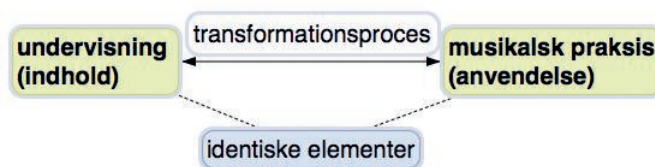
Ordet transfer kommer fra latin (*trans-ferre*) og betyder at "bære noget" fra et sted til et andet. Det bruges i denne sammenhæng som indlæringspsykologisk begreb, der beskriver, hvordan man anvender viden og kunnen lært i én sammenhæng (dvs. undervisning) til at kvalificere handling i en anden sammenhæng (fx musikalsk praksis). Denne sammenhæng mellem indlæring og anvendelse, er det fundament, som vores uddannelses-system på mange måder bygger på.

Uddannelsesforskning har beskæftiget sig indgående med transfer, og én ting står klart: det er ikke nok at regne med, at den lærende selv finder ud af at anvende den ny viden eller kunnen i dagligdagen. Når man skal

anvende det lærte uden for undervisningen, finder der, iflg. forsker Vibe Aarkrog, DPU, nemlig en "overflytningsproces" sted. Her er der brug for at læreren aktivt hjælper eleverne med omplante det lærte.

Indenfor musikpædagogikken er der sjældent direkte opdeling mellem teori (undervisning) og anvendelse (musikalsk praksis). Men alligevel kan det siges, at både musikundervisnings fundament og succes afhænger af, i hvor høj grad eleven er i stand til at anvende det lærte i lektionen i en musikalsk praksis udenfor undervisningslokalet. Derfor giver det god mening at beskæftige sig med den transformationsproces, hvor lærerens "guldorn" videregives og skal berige elevens musiceren udenfor undervisningslokalet (Figur 1).

Figur 1

Transferprocessen kan fremmes

De amerikanske psykologer Thorndyke & Woodworth formulerede allerede i 1901 teorien om "identiske elementer". Den siger, kort fortalt, at transfer af viden eller kunnen bedst finder sted, når man i en situation bliver

Eksempel 1

Undervisning:

Niclas synes, at det bluesband, som Morten, guitarlæreren, spiller med, er super sejt. Derfor har han spurgt, om Morten vil vise, hvordan man spiller solo over en blues. Niclas spiller nemlig med et band, hvor de spiller et nummer, der er lidt blues-agtig. *Selvfølgelig!* siger Morten. Han viser, hvordan man kan bruge tonerne fra en E pentaton bluesskala. Det lyder fedt, når han spiller! Niclas tvivler på, at han selv kan få det til at lyde lige så godt, men Morten forsikrer ham: *Det skal nok gå. Du skal bare gøre det langsomt mange gange først!* Der er meget at holde styr på: tonerne, akkordrundgangen, rytmen. De bruger næsten hele lektionen på det. Til sidst begynder det faktisk at lyde ret godt, og Niclas kan næsten ikke vente med at komme hjem og prøve det med sit eget band. Det bliver fedt!

I øvelokalet:

Det er ikke så nemt som Niclas havde regnet med, da de spiller nummeret med bandet. Han er både spændt og nervøs og håber, at det vil gå godt. Da det bliver tid til soloen, fungerer det ikke. Rytmen er hurtigere end hos Morten, og det er også som om, at det swinger på en anden måde. Tonerne passer heller ikke helt. Da Niclas pakkede guitaren sammen efter lektionen, havde Morten godt nok sagt, at man kunne spille den samme skala på alle tonearter, man skulle bare starte et andet sted. Måske det har noget at gøre med, at bandets blues er i A dur? De andre i orkestret griner, da nummeret er færdigt: *Det lød godt nok underligt, det der, du spillede!* Niclas ærgrer sig over, at han havde taget chancen, og at de andre driller ham. Han bliver nok aldrig så god som Morten!

udsat for påvirkning, der er identisk med påvirkninger, man tidligere har været udsat for i andre situationer (Figur 1).

Hvis eleven i *Eksempel 1* fx i Mortens undervisning havde lært at spille bluesfraser i samme toneart, tempo og feeling, som de gjorde i bandet, ville der have været en større chance for, at han var lykket med at bruge det, han havde lært i timen i praksis med bandet.

Dvs. jo flere identiske elementer mellem *undervisning* og *musikalsk praksis*, jo større er sandsynligheden for, at læring fra undervisningen føres med over i praksis.

Thorndyke & Woodworth skelnede yderligere mellem hhv. *nær/fjern* og *specifik/generel* transfer, der omhandler hhv. anvendelsessituationen og undervisningens indhold. Dette kan eksemplificeres således:

Når det lærte anvendes i en kontekst, der har stor lighed med indlæringsituationen, er der tale om *nær transfer*. Hvis undervisningens indhold fx peger frem mod en sammenspilsituation, kan der med fordel allerede i undervisningen aktivt arbejdes med sammen-spilsmomentet.

Ved *fjern transfer* ligner anvendelsespraksis ikke indlæringskonteksten meget eller måske slet ikke. I *Eksempel 1* havde Niclas på sin vis den rigtige viden, men ikke i den rigtige toneart, hvilket umuliggjorde effektiv transfer. Måden at styrke transfer i denne situation er at inddrage flere og varierede eksempler i undervisningen. På den måde ville Niclas være bedre forberedt på den fundamentalt anden situation, som "blues i øvelokalet" ville være sammenlignet med undervisningens trygge en-til-en situation.

Generelt gælder det, at jo mere specifikt indlærings-situationen er knyttet til anvendelsessituationen, desto nemmere sker transformationsprocessen.

Hvis det drejer sig om indhold, der direkte kan overføres mellem *undervisning* og *praksis*, er der tale om *specifik* transfer. Fx at indøve en sang i samme toneart, tempo og form, som den skal spilles til koncerten.

Når det mere er et princip end konkret indhold, der skal overføres til den musikalske praksis, er der tale om *general transfer*. At forstå et princip kræver abstrakt tænkning for at kunne overføres, hvilket kræver indlærings-tid. Som hvis man fx skal forstå akkorders opbygning på et niveau, hvor man i anden situation kan gennemskue, at det er den samme akkord, selvom det er en anden toneart og evt. beliggenhed.

Indenfor generel transfer kan man med fordel studere forskellige af læreren og eleven indbragte eksempler i undervisningen som anvendelses-"cases".

Der er tre forskellige processer indeholdt i undervisningens transformationsproces

Hvis en undervisningssituation skal resultere i læring, skal der fra elevperspektiv tre væsensforskellige processer i spil.

Disse drejer sig om hhv.: A. Person, B. Indhold og C. Indholdets anvendelse.

A. På emotionelt niveau skal eleven først og fremmest være motiveret for at lære nyt, da det er både omkostningskrævende og sårbart at åbne sig for læring. Udover at kunne forstå en potentiel nytteværdi i det, der skal læres, skal den lærende også have tiltro til både egen læringskapacitet samt stole på, at lære- ▶

- ▶ ren har ret i sin påstand om materialets relevans og anvendelighed.
- B. Indholdet skal aktivt forstås af eleven på både kognitiv og psykomotorisk niveau.
Fx hvordan bygges en A-dur treklang op; hvordan spiller jeg den?
- C. Eleven skal opleve sammenhæng mellem stoffets indhold, og hvordan det kan anvendes.
Fx eksemplificeret i forskellige musikalske sammenhænge, hvor treklange indgår. Hvad kan/skal jeg bruge det til?

Med andre ord skal eleven gennemgå både en emotionel, kognitiv og psykomotorisk proces for at undervisningen transformerer sig til læring i selve undervisningslokalet.

Vi antager nu, at eleven har gennemgået de tre processer i undervisningen og vender os mod elevens egen musikalske sammenspilspraksis. Det er nu, at eleven, fuld af fortrøstning, skal anvende det lærte i praksis. Her venter yderligere læreprocesser!

Hvor elevens læring i undervisningen fandt sted i en til-en relationens tryghed, er sammenspilssituationen på flere måder væsensforskellig. I det sociale felt skal eleven i fællesskabets gruppedynamik fremstå selvstikker og kompetent, når det lærte, helt konkret, sættes i spil både socialt og musikalsk. Dertil kommer en række andre faktorer som fx: en anderledes akustik, et andet tempo, andre lydindtryk og forstyrrelser udefra. På denne måde er elevens egen musikalske praksis ikke at ligne med undervisningssituationen. Derfor må vedkommende således selv, på bedste vis, prøve at transformere erfaringer fra undervisningen til praksis, hvilket er en læreproces i sig selv. Og vel og mærke en proces, der ligger uden for lærerens kontrol!

Som lærer kan du øge transfereffekten

Som det fremgår af ovenstående, er det hverken en selvfølge eller en enkel proces at undervisningsindhold når elevernes egen praksis udenfor undervisningslokalet. Men heldigvis peger transferforskning på en række forhold, hvor læreren ved at undervise i transferelementet – på engelsk "teaching for transfer" – aktivt kan hjælpe disse processer på vej. Disse er:

- Eleven skal være motiveret for at anvende det lærte, hvilket går hånd i hånd med, at læreren skal demonstrere nytteværdien af at kunne det aktuelle

undervisningsindhold. Indholdet skal være meningsfyldt for eleven, og det er ikke nødvendigvis selvindlysende, hvorfor det er godt at kunne et givet stof. Hvis eleven selv er med til at udvælge undervisningsstoffet – og der fx tages udgangspunkt i elevens egen praksis udenfor undervisningslokalet – øges transfereffekten.

- Læreren kan med fordel vende tilbage til elevens virkelighed udenfor lektionen og lade undervisningen inddrage, hvordan det forløb med anvendelsen af det lærte. Dvs. som lærer kan du med fordel sætte dig grundigt ind i din elevs musikalske praksis udenfor undervisningslokalet, således at undervisningen peger mod anvendelseskontekstens karakteristika.
- Jo kortere tid mellem indlæring og anvendelse, jo mere fremmes transfer
- Jo højere niveau af "mestring" der opnås i undervisningssituationen, jo større er sandsynligheden for, at det lærte kan bruges i praksis' forskelligartede karakteristika. Det kan med andre ord altid betale sig at spille noget "en gang til" i undervisningssituationen!
- Hvis undervisningens indhold handler om et "princip" eller et begreb, der kræver abstrakt tænkning for at kunne forstås og anvendes, kan læreren med fordel inddrage varierede "reallife cases", hvor man kan studere forskellige anvendelsesmuligheder. Eleven skal også selv bidrage med eksempler. Det kunne fx i Eksempel 1 være, at Niclas på lærerens opfordring havde haft en audiofil med, hvor hans band spiller det aktuelle bluesnummer, med til undervisningen.

Forslag til litteratur:

- Vibe Aarkrogh: Fra teori til praksis – undervisning med fokus på transfer (Gyldendal Akademisk, 2010)
- Bjarne Wahlgren: Transfer – kompetence i en professionel sammenhæng (Aarhus Universitetsforlag, 2012)
<http://edu.au.dk/aktuelt/aktuelle-temaer/transfer/>

Torben Westergaard er Studielektor på RMC – Rytmisk Musikkonservatorium, Cand.pæd. i didaktik (musikpædagogik) samt Master i Læreprocesser med specialisering i Didaktik og Professionsudvikling.

Kontaktinfo: torbenwestergaard.dk ■